

Европейски съюз

Проект: „Шанс за по-добра възможност“
Договор №BG051PO001 – 7.0.07-0127-C0001
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския социален фонд чрез Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”
BG051PO001 – 7.0.07 „БЕЗ ГРАНИЦИ – КОМПОНЕНТ 1 – ФАЗА 2”
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Препоръки

**за изменение и допълнение на
Методика за предоставяне на социалната
услуга Център за социална рехабилитация
и интеграция и указание за организиране
на работата по предоставяне на
социалната услуга Дневен център за
възрастни с увреждания**

Проект „Шанс за по-добра възможност“ се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския социален фонд и Република България чрез оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, схема „Без граници – Компонент 1– Фаза 2“ и се изпълнява от Фондация „Глобална инициатива в психиатрията - София“ в партньорство с Общество за интегрирана заетост, Бремен, Германия.

Контакти:

Глобална инициатива в психиатрията – София

ул. Мальовица №1

София 1000

тел. 02/987 7875, факс. 02/980 9368

www.gip-global.org, sofia@gip-global.org

Общество за интегрирана заетост

Грьопелингер Хеерщрасе 226

D 28237 Бремен

Германия

www.gib-bremen.info

Настоящият документ е изготвен по проект «Шанс за по-добра възможност» с финансовата помощ на Европейския социален фонд. ГИП-София носи цялата отговорност за съдържанието на настоящия документ и при никакви обстоятелства не може да се приеме като официална позиция на Европейския съюз или Договарящия орган-Министерство на труда и социалната политика.

Въведение

В този текст са описани препоръки за изменение и допълнение на методика на социалните услуги за хора с психични разстройства, извлечени от опыта, натрупан в хода на изпълнението на проект „Шанс за по-добра възможност“, осъществен с финансовата подкрепа на Европейския социален фонд чрез Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”

BG051PO001 – 7.0.07 „БЕЗ ГРАНИЦИ – КОМПОНЕНТ 1 – ФАЗА 2“ с Договор №BG051PO001 – 7.0.07-0127-С0001.

Препоръките са насочени към промяна на методиката за предоставяне на социалната услуга Център за социална рехабилитация и интеграция и промяна на указание за организиране на работата по предоставяне на социалната услуга Дневен център за възрастни с увреждания

Към днешна дата на уебсайта на Агенция за социално подпомагане няма публикувана актуална методика за представяне на социалната услуга „Дневен център за възрастни с увреждания“. Не е публикувана и специфична методика, която да е свързана с предоставянето на социалната услуга „Дневен център за възрастни с психични увреждания“. На първо място това поставя проблема за съществуването на подобни синергични центрове за хора с увреждания, които не са специализирани за работа с нуждите и потребностите на хората с психични увреждания, а смесването на разнообразни групи хора с увреждания само по себе си е практика, която не следва да бъде насърчавана по простата причина, че последиците от различните увреждания изискват различни интервенции и различен професионален подход, което пречи на професионално усъвършенстване и професионализиране на службата и открояването на нейния профил.

Към настоящия момент на уебсайта на Агенцията е публикувано Указание за организиране на работата по предоставяне на социалната услуга в общността „Дневен център за възрастни с увреждания“, което е прието през 2006 г и оттогава не е променено.

В това указание трудовата заетост на хората с увреждания е разгледана през призмата на трудотерапията, която е дефинирана като „ активен кенезитерапевтичен метод, при който се ползва системно трудова дейност, съобразена с вида заболяване, фазите му и функционалното и психичното състояние на човека. Цел: - цялостно възстановяване на организма“. Подобно обяснение на трудотерапията по никакъв начин не може да бъде свързано с актуалните тенденции в сферата на осигуряване и подкрепа при трудова заетост на хората с психични увреждания. Централната роля на трудовата заетост за повишаване качеството на живот на хората с психични увреждания и ролята на социалните услуги в този документ остава неизяснена. Все пак, в края на документа е отбелязано:

„Съвременната концепция за развитие и социализация за възрастните с увреждания трябва да се разглежда като комплекс от мерки и нормативни разпоредби, включващи интегрирано образование, професионална ориентация и квалификация и когато това е възможно – трудова реализация в рамките на естествената за всички нас среда – обществото.“

Трябва да признаем, че това е опит да бъде призната значимата роля на социалните услуги в процеса на подкрепа при намиране и задържане на реалния пазар на труда. Също така става ясно, че въпросът с трудовата заетост влиза и в полезрението на различни държавни структури, каквито са Министерство на труда и социалната политика, Министерство на образованието и науката и Агенцията по заетостта.

Методиката за предоставяне на социалната услуга Център за социална рехабилитация и интеграция е документ, който описва основните насоки при изграждането и функционирането на една подобна социална услуга – от момента на нейното разкриване, през необходимата документация, регламентира се административния механизъм за постъпване на клиенти в услугата, има детайлна информация около назначаването и управлението на персонала, материалната база, задължителна документация и др. Методиката е ревизирана сравнително скоро, като нейния нов вариант е в сила от август, 2013 г.

В методиката, обаче, по повод възможните програми за подкрепа при осигуряване на трудова заетост, както впрочем и цялата концепция за ролята и мястото на социалната услуга ЦСРИ в процеса на възстановяване/изграждане на умения за трудова заетост, респективно моделът подкрепена заетост, не присъстват.

На практика в методика за предоставяне на услугата ЦСРИ са изброени единствено основните дейности на подкрепа, които ЦСРИ следва да предостави, а именно:

1. Дейности по рехабилитация и интеграция, описани през различни видове рехабилитации, сред които: социална, медицинска, когнитивна. Рехабилитационният аспект на услугите в ЦСРИ е описан като „комплексна система от социални, педагогически, медицински, профилактични, образователни и психологически дейности, насочени към възможно най-пълно възстановяване на потребителите за социална самостоятелност и участие в живота на обществото в максимално възможната степен“.
2. Терапии – описани като дейности за развитие
3. Социални консултации
4. Специализирани консултации
5. Психологическа подкрепа

Големият дефицит на методиката е свързан с факта, че в нито една от възможните сфери на интервенции не присъства темата за трудова заетост на хората с увреждания.

От една страна това е свързано с хипотезата, че трудова заетост и социалната услуга са недотам свързани понятия – причината за това се съдържа в имплицитното правило, че ако един човек с увреждане има трудова заетост, то той няма как да ползва социални услуги за подкрепа, тъй като ходи на работа и не може да посещава социалната услуга. От друга страна, в момента социалните услуги не се разпознават като източник на програми за подкрепа за реализиране на трудовия пазар, тъй като тези функции се приписват изцяло на Агенция по заетостта, която във времето развива и предлага подкрепа на хората с увреждания през различни програми и мерки, но компонентът, свързан с директна подкрепа на работното място, фасилитиране на взаимоотношенията с работодателя и подготовка за намиране и задържане на заетост на реалния трудов пазар (което е част от модела Подкрепена заетост) не са обект на Агенция по заетостта, тъй като тя не разполага с необходимите компетенции за подобен тип интервенции, особено в случаите, когато това касае хора с психични увреждания.

Ако разгледаме индивидуалния план от грижи, който всеки ЦСРИ трябва да изготвя за своите клиенти, то там виждаме потвърждение на горния извод, тъй като сферата на трудова реализация, дори само потребността от нея, не е заложена като възможна сфера на съвместна работа между услугата и нейните ползватели. Заложени са области като „ежедневни, здравни потребности, образователни, рехабилитационни потребности, потребности в свободното време и потребности от контакти със семейството, приятелите, близки и други лица.“ Това е в противовес със съвременните тенденции за социална подкрепа на хората с психични увреждания, но и с Конвенцията за правата на хората с увреждания

В допълнение, в методиката ясно е указано, че програми могат да се развиват от самата услуга, в унисон с потребностите на клиентите, които я ползват, като следва да се утвърдят от ръководителя на услугата, „с изключение на програмите за психосоциална работа на лица с психични и поведенчески разстройства, дължащи се на зависимости, които подлежат на предварително съгласуване в съответствие с Наредба № 8/07.09.2011 г. на Министерство на здравеопазването (МЗ) и Министерство на труда и социалната политика (МТСП) и с утвърдените методики в областта на психосоциалната рехабилитация.“

На първо място МТСП не разполага с „утвърдени методики в областта на психосоциалната рехабилитация“ – такива не са известни и публикувани, в това число във всички документи на МТСП, които имат препоръчителен и/ли указателен характер, липсва ясно изведено определение за психосоциална рехабилитация.

На второ място подобни програми за рехабилитация на лица, които имат психични разстройства в следствие на злоупотреба с психоактивни вещества, се регулира от Министерство на здравеопазването чрез лицензионен режим и специфични изисквания към образователната степен на специалистите, които следва да работят през програмата и необходимост от специализирано обучение, предоставено от Национален център по наркомании. Тази наредба, обаче, касае прилагането на програми за психосоциална рехабилитация на лица с психични разстройства и актуална употреба на психоактивни вещества, тъй като само и единствено в този случай подобни програми се нуждаят от одобрението на Министерство на здравеопазването.

Оттук следва да заключим, че директното прилагане на методическите указания за предоставяне на социалната услуга ЦСРИ, в което не са упоменати възможностите за реализиране на програми, подкрепящи развитието на умения за трудова заетост, в това число и програми за подкрепена заетост, поставя с вързани ръце ръководството на този тип социална услуга да разпознава, идентифицира и подкрепя потребностите на своите клиенти в тази сфера от живота

На база натрупания опит към момента, базиран на управление на социални услуги в общността за хора с психични разстройства, както през участието ни в проекти и инициативи, целящи апробиране на иновативни практики в български контекст и особено на опита ни от работата по проект „Шанс за по-добра възможност“, бихме отправили следните препоръки за усъвършенстване на методиката:

1. В указаниято относно предоставяне на социалната услуга Дневен център за възрастни с увреждания да бъде ясно дефинирана необходимостта от прилагане на методи като подкрепена заетост (или поне на първо време) програми за развиване на умения за трудова заетост, които по същество и принципи са различни от похватите на трудотерапията.
2. Методиката на социалната услуга ЦСРИ да бъде редактирана, като в нейният нов вариант да бъде отредено достойно място на програми за насърчаване и развитие на умения за трудова заетост.
3. Тези програми да бъдат ясно дефинирани и описани през програми за овладяване на умения за търсене, намиране и задържане на работа и програма Подкрепена заетост
4. Програма Подкрепена заетост да бъде предлагана на клиенти, ползващи социалната услуга ЦСРИ, като тя следва да се осъществява от обучен за тази цел екип, който влиза в ролята на трудов инструктор.
5. Тъй като самият модел на подкрепена заетост изисква гъвкавост на работното време на служителя в услугата, това да бъде допълнително предвидено и нормативно подсигурено, в случаите, когато на трудовия инструктор му се налага да подкрепя клиента на работното място или работодателя.